

Talán elhordják a REGENT romjait...

Napvilágra kerülnek a „borzalmak házának” titkai

1935. Az európai fasizmus készíti elő a második világháborút és a háborús készülődés nagy konjunkturális lehetőségekkel kecsegteti a tengelyállamok tőkéseit és az őket szolgáló középosztályt is. Új üzlethelyiségek nyílnak, kft.-k alakulnak és a kezdődő konjunktúra első szerencséseinek lakások kellene. Új házak épülnek, modern házak, acélból és vasbetonból készülnek, új, nehezen megfizethető — legalább is csak kevesek számára megfizethető — lakásokkal.

A Margit körút és Statisztika-kert sarkán felépül Buda legszebb új palotája, hat emelet tekint büszkén a régi kopott házakra, a Mechwart-szoborra és a Keleti Károly uccára. Modern kávéház nyílik a ház földszintjén, a „Regent” nevet kapja és rövidesen róla nevezik el magát a házat is. Alig egy évvel később, a Kereskedelmi Bank is megnyitja új fiókját a ház másik oldalán, mintegy bizonyítékaul annak, hogy az új lakók igényének megfelelő új ház felépülésével az eddig elmaradt körzetbe kapcsolódott a háborús konjunktúra jegyében fellendülő gazdasági életbe is.

Az Anchlusstól a háborúig

Az új palota határozottan nagyvárosias jelleget ad az elmaradt budai főútvonalnak. Nemsokára újabb modern bérházak épülnek a szomszédban. A Regent-kávéházban este már dízó is énekel, a környékbeli házak lakói megtöltik a kis helyiséget. Mint az ebben az időben épült modern bérházakban, itt is sok elvált asszony lakik a garszón lakásokban. Élelmiszerüzletek és elegáns virágkereskedés nyílik a kávéház mellett. Meinl-fiók és Pauncz-fiók, vagyis mindaz, ami ebben az időben az összkomfortos polgári igényt szolgálja.

1938-ban, az „Aladárók” születésének évében a kávéházban már a kétféle közönség ül, akárcsak a gazdasági életben. Aztán kitör a háború és egyre több katonatisztet látni nappal a lépcsőházban, este a kávéházban. Lassan elérkezünk 1944 végzetes teléhez. A kávéházat már nem lehet nyitvatartani és a lakók levonulnak a tökéletesen megépített óvóhelyre.

A borzalmak éjszakája

A Regent-ház lakói az óvóhelyen töltik 1944 karácsonyát. Igen vegyes közönség gyűlt egybe ebben a pincében, amelynek vastag falai, mélyben épült terme: „bombabiztonságot” ígérnek. A házfelügyelő jóvoltából hamis papírral bujkálók ülnek együtt a csodafegyverben még mindig reménykedőkkel, az ostromtól hangos szilveszterestén. Néhány nap múlva a német parancsnokság két vagon löszert helyez el a bezárt kávéház, a bankfiók üres helyiségében és robbanószert a főtemeleten. A lakókat nem is értesítik semmiről. A pince ugyan bombabiztos, de az óvóhely vészkijárata a löszrel megrakott kávéházon vezet keresztül a másik ház felő vezető átjáró

a hatalmas bérház helyén és környékén csak égő romokat látni. A szomszédos ház is beomlott, onnan hozzák ki a halottakat. A Regent-házhoz azonban nem lehet hozzájérni, mert a félméterrel lejjebb fekvő pincéhez vezető lépcső bedőlt, a kávéházon át vezető vészátjáró pedig járhatatlan...

És azután...

Három esztendő telt el azóta, de a romok még mindig ott merevednek, emlékeztetve mindenkit arra a szörnyű éjszakára. A ház mögötti parkból már elhordták az odacsuttant romokat, de a betemetett óvóhelyhez azóta senki sem nyúlt. Erről azonban beszéljenek a környék lakosai és a hivatalos fórumok képviselői.

A Margit körút 41. házfelügyelője szerint legalább háromszáz ember maradt a Regent-ház romjai alatt. Nem lehetett őket kiszabadítani. A másik ház alól sikerült kihozni majdnem mindenkit, van, aki él is közülük. A Regent-ház tulajdonosa nem tud semmit sem csinálni a romokkal. Tessék az előjáróságra menni, ott többet tudnak, mi mindenkit oda küldünk — teszi hozzá.

Az előjáróság műszaki hivatala szerint, a romok eltakarítása mintegy 240.000 forintba kerülne és ezt a nagy összeget ma nem lehet ilyen improduktív munkára fordítani. Egyelőre azt szeretnék elérni, hogy megkapják a járdát eltorlaszó romok eltakarításához szükséges pénzt. Ez is legalább 30.000 forint.

Dr. R. E-né, aki a Regent-ház mellett összeomlott házban lakott, de szerencsére nem volt otthon ezen a szörnyű napon, először is azt panaszolja, hogy mindene odaveszett a pincében. Elmondja, hogy az ő házukban lévő papírkereskedés raktárában a borzalmas hőtől a tintásüvegek egyetlen kupacba olvadtak össze. Tudomása szerint, eleinte próbálkoztak közmunkával szétbontani a romokat, de féltek, hogy újabb robbanás következik be, hát inkább abbahagyták a munkát. Később egy asszony keresett valamit és azt a romok között ásva meg is találta, legutóbb pedig valaki kiásatta a maga, emeletén tartott páncélszekrényét, amelyben ezüst volt. A viszonylag épen maradt páncélszekrényben őrzött ezüst egyetlen masszává olvadt össze.

A Közmunkatanács mérnöki osztályán azt mondják, hogy a romokat eddig azért nem takarították el, mert amikor a közmunkapénzek még a fővárosához folytak be, nem fordíthattak ilyen nagy összeget végeredményben improduktív munkára. A romok különben sem alkottak forgalmi akadályt és veszélyes is hozzájuk nyúlni, mert lehet, hogy még maradt alattuk fel nem robbant lösz. Közegészségügy szempontjából nem jelent veszélyt, a Regent-ház, amelynek ügye egyébként ma már az építési és közmunkaügyi minisztérium hatáskörébe tartozik. A minisztérium

most már foglalkozik ezzel a kérdéssel. Eddig a megmenthető épületekkel kellett törődni, azokkal, amelyekben helyre lehetett állítani a lakásokat.

...az előkészületek megkezdődtek

A minisztérium illetékes osztálya meglehetősen lakonikus választ adott: „A Gazdasági Főtanács, az építési és közmunkaügyi minisztérium és a Tervhivatal egybehangzó elhatározása szükséges ahhoz, hogy a még mindig elhordatlan Regent-ház törmelékét eltakarítsák. A cél az, hogy ezt a háborús nyomot mihamarabb eltüntessék. Az anyagi fedezet előteremtésére és a munkálat műszaki megindítására, az előkészületek megkezdődtek.”
Többet nem hajlandóak közölni.

Máté Iván

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Máté Iván

Talán elhordják a Regent romjait

Megjelenés

(Idő)

(Köt. v. fiz.)

(Oldal)

Helyszám

Székesfehérvári házinyomda 1926 — 8981

Idő

Személy

1948

690.059

pedig félméterrel lejjebb van amannál.

1945 január 20-ára felszabadul a főváros pesti oldala és a Rózsadomb felől előretörő szovjet katonák is egyre közelebb jutnak a Statisztika épületéhez. *Január 22-én* már frontterület az egész Margit körút, mindenki a pincében várja örömmel, vagy rettegéssel a bekövetkezendőket. Éjjel 3 órakor csak elvétve hallani puskaropogást a németek elhatározzák, hogy kiürítik a Regentházat. De mit csinálnak a két vagon lőszerrel és robbanóanyaggal? Elvinni nincs idő, otthagyni nem lehet. *Nincs más megoldás, levegőbe kell röpíteni.*

És ekkor borzalmas robbanás harsít a levegőbe, még a Marcibányi téren is megremeg a föld. Másnap